

22.

ACC. N:R M. 16478:1-19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Renie Örnkvist*
Härad: _____ Berättare: *Elisabeth Nilsson, Mariagat. 8,
Lund*
Socken: *Lunds stad* Berättarens yrke: *fru*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1901* i *Lund*

*Stadstraditioner I s. 1-19.**LUF 126*

Skriv endast på denna sida.

22.

P. Nilsson

f. 01

FOLKLIVSARKIVET

FINNGATAN 8

Örnstén

19 m s

LUND

~~Exc. s. 1-3~~

Les etc. un unit

Seben etc 12-

M. 16478.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: fru ELISABETH NILSSON
" födelseår: 1901
" födelseort: LUND
" yrke: FRU

Makes/makas namn: Albert Nilsson
" födelseår: 1884
" uppväxtort: Sjöbo
" yrke: f.d. lantbrukare

Faders namn: Per Nilsson
" födelseår: 1843
" uppväxtort: Sjundeå
" yrke i staden: gasverkens arbete
" yrke före ev. inflyttning till staden: maskinist

Moders namn: Anna
" födelseår: 1860
" uppväxtort: Malmö
" yrke i staden:
" yrke före ev. inflyttning till staden: hushåll

Farföräldrars yrke: lantbruk

Morföräldrars yrke:

Antal syskon: 4

22.)

ACC. N:R M. 16478:1.

1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fru Nilssons far var gasverksarbetare, då han var ung arbetade han ofta nattskift. Lönen var knapp, och familjen var fattig. Någon kontakt med arbetsgivaren hade arbetarna inte, "men en eller annan kunde väl vara mänsklig". Ingen semester hade han förstås. Han var inte med i fackföreningen, och umgicks inte nämnvärt med arbetskamrater, kanske delvis beroende på att han var nykterist, "andra med flaskan hade det kanske annorlunda". På fritiden hade han hemarbete för att förtjäna extra: han zinkade porslin, dvs lagade med hjälp av borrar osv. trasigt porslin, ofta finare saker. Inget av barnen har lärt detta, "fast vi var ju alltid med och såg på". Modern hade inget extra arbete, gick kanske bort och tvättade någon gång. Han hade tillräckligt att göta ändå. Barnen själva fick hjälpa till med småsysslor, damma, daska, o.dyl., och innan de slutat sin skolgång fick de ha små extraarbeten, passa barn t.ex. Fru N. hade plats i pappersaffär. Mycket förtjänst var det ju inte, men man fick själv pengarna. Inga fickpengar hade man ju och detta räckte inte långt - oftast blev det till något att äta - man fick inte så mycket hemma. Att förtjäna 2 öre var bra, 5 öre var mycket pengar.

1902 flyttade familjen till övervåningen Mariagatan 8, där de bodde till 1918, sedan bodde familjen på Prennegatan 5, de s.k. Godtemplarhusen, med två gårdar, de bodde i den innersta, 1925 dog fadern, då flyttade de till Smörlyckan. Fru N. flyttade hit igen i

ACC. N:R M. 16478:2.

2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

mars 1960.

Huset byggdes någon gång på 1870-talet. Det ägdes på fam, Simonssons tid av en murare Jeppson som höll huset i ordning, reparerade det o. dyl. Familjen bodde i en kammare och ett rum. Utanför på "svalen" var en vrå kallad "Kontoret"- en slags köksvrå där varje familj hade spacerier, husgeråd o. dyl. Där hade modern också en gammal kista hemifrån med linne och småsaker-"det var spännande för barnen". Där bodde fyra stycken familjer, som skulle dela vatten,-som ofta frös på vintern. Där var spjälvägg. Golven i rummen var skurgolv med breda plankor och granna trasmattor. En faster i Sandby hade sand på golvet men inte de själva, utom på uthuset på gården. Möblerna hade fadern köpt på auktion, inga var särskilt fina, men det var de inte hos andra heller. I sängerna hade man lakan, filt och täcke, modern var nog med att det skulle vara rent,. Någon elektricitet hade de inte förrän efter 1:a världskriget. Hyran var 12 kr/mån. ~~Som~~ belysning hade de fotogenlampa, den stod på bordet om kvällarna, med familjen samlad runt omkring. Under kriget använde man karbid i stället för fotogen,"det var bra."

Rummet uppvärmdes av köksspisen, det lilla av en liten fristående spis, eldad med krossad koks när det var kallt.

På väggarna hade man några billiga tavlor (oljetryck ev.), något släktiporträtt. En Kristusbild med törnekrona, den försvann sedan efter första flyttningen, Fru N. tyckte aldrig om den, "det där

ACC. N:R M. 16478:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

med martyrer". Modern satt ofta uppseent på kvällarna och arbetade. Barnen däremot skulle gå och lägga sig 2 "i rätten tid".

Modern hade aldrig några fritidsproblem(!), hon stickade strumpor till hela familjen, svarta yllestrumpor, och satt och sydde jämt.

Hon ändrade kläder, lagade på linne, och sydde nya kläder så länge det inte var fråga om större plagg, en kappa t.ex., då anlätades sömmerska.

På sommaren hade man primuskök i "Kontoret".

På den tiden bodde det 7 familjer i detta huset, 3 på nedre botten och fyra där uppe.

De handlade alltid hos en som hette Kirstall i Västma Mårtensgatan mittför Saluhallen (där köttaffären är nu). "Han hade allt". "gemytlig affär". Om fredagarne fick modern en tvål och en strut karameller. Man köpte bröd av "Ringén" (de ringde när de kom, så det

hördes på långt håll), en hästskjuts med bröd som kom ett par gånger i veckan. Hemma bakades nästan aldrig matbröd (man åt rågbröd o.s.) men vetebröd eller sockerkaka vid högtidliga tillfällen. När något barn köpt bröd och fick 1 öre över och fick köpa en sockerbulle för det, var det fest.

På torget köpte man fisk, grönsaker, ägg. Det fanns då ingen fiskaffär alls utan all fisk såldes på en pletta på torget, och alltid stod där stora tunnor med salt sill (3 för 25 öre). På sommaren köptes skäpböror (till vintermat). Lingon var det enda man konserverade.

ACC. N:R M. 16478:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

(linsonsylvt). Potatis köpte man 1 hl åt gången, oftast av bekanta i S. Sandby, varifrån fadern kom. Vanlig mat var soppa - vitkåls-soppa t.ex., bruna bönor, rotmos, sill, torsk, makaroner. Mjölk fick man inte så mycket man skulle behöva eller vilja ha, det var dyrt. Kaffe fick även barnen när de blev större, man köpte det högst 2 hg åt gången. Ibland maldes det hemma på kvarn. Modern brukade även använda en stång cikoria, men fru N. minns inte om hon lade den i kitteln eller i pannan. Kaffet kokades(ingen bryggning) och det blev alltið mycket sump.

Hästkött åt man ibland, hos hennes svärföräldrar in spe, ideligen, men de kunde också laga till det mycket bra. Inälvmat var sällsynt.

"Det var inte i ropet." Sill var impopulär mat bland barnen, inte bara för att de måste äta den obenad(men rensad).

Grönsaker var mest grönkål, vitkål, skärbönor, förutom potatis. Även spenat och syror(i soppa). Tomater såg fru N. inte förrän hon var 14"år, men då måste det till både salt och peppar för att hon skulle försöka". Men "det var fint". Äpplen var billigt, ganska - i synnerhet knycktes mycket äpplen härnere, det fanns stora trädgårdar. Apelsiner fanns till jul men det köpte de inga - "också var de så sura."

Dricka köpte de på tränkare.

Varken småhusdjur eller koloni fanns.

Husgeräden var tunga och otympliga, stora tunga järngrytor att koka soppan i. Besticken skulle skuras med smärgel när man diskade.

ACC. N:R M. 16478:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vårken "Fattigt var det ju alltid, även om man inte direkt svalt, men äta hur mycket man ville det fick man ju inte." Under krigsåren hade de ena familj god hjälp av att de fick potatis från Sandby-bekanta men andra fick leva på kålrötter. Fru M. vet inte hur man egentligen klarade krigsåren "men de måste de ju gjort".

Morgonmålet var dag bestod av smörgås och havresoppa. Margarin förekom inte, utan bondsmör köptes på torget. Flott till matlagning.

Pålägg nästan aldrig, eventuellt leverkorv eller ost. M
Mitt på dagen, kl. 12, åt man middag. Så kaffe sent på eftermiddagen med en smörgås eller skorpa. Ibland äts stekt potatis, och en bit bröd på kvällen. Fadern hade matsäck med sig när hans arbete höll honom borta. kaffe på en ölflaska (som fick stå i pannrummet på golvet) och smörgås. Annars fick han äta för sig om han kom hem sent. Ingen bordsbön lästes. Fadern vaktade noga på var smula som föll på golvet, de togs upp av honom med orden: "Man ska vara rädd om Guds gåvor." Duk hade man inte. utom vit när det var främmande., servisen (vad som fanns kvar av den) var bröllopspresent. Barnen fick prata vid bordet men inte för mycket.

Man bjöd dit släkten på Nyårsdagen och födelsedagar, inga andra. Man hade släkt i Malmö. De fick kaffe och ev. kvällsmat, till kaffet hembakat bröd och sockerkaka. På nyårsdagen drack de te efter smörgåsmaten och sylten. men aldrig i vardagslag.

Kläderna köptes inte nya, en affär för begagnade fanns i Gröne-gatan. Hemsömmerskot fanns, de anlätades när det gällde större plagg.

ACC. N:R M. 16478:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

klänningar t.ex. ingenting köptes färdigt. modernasydde alla smärre plagg, ändrade, och sydde om, gjorde enkel linsömnad, gudmor sydde också. Allt detta för hand och hemma. Symaskin fanns inte. Trikså o.dyl. fanns ju inte, man hade flanell, och linstycken av mollskin. Barnen fick kläder i födelsedagspresent. De hade alltid förkläde på sig. ett enklare vardagsdito hemma och ett finare i skolan. Dessa syddes av mostrarna. Om söndagarna hade man skor, och sedan i de högre kläderna i skolan. Annars tofflor. Om sommaren smärtingskor. Mössor på huvudet, de var aldrig barhuvade utom hemma på sommaren. Modern hade schalet eller pälsmössa. en fin svart schalet med spets när hon skulle bort. Hon var säkert rätt gammal innan hon fick hatt. Fadern hade alltid hatt. (Slokhatt). Folk hade inga särskilda yrkesdräkter. Man höll inte med arbetskläder, sådant fick man bestå själv. Kvinnorna hade långa kjolar som släpade i gat- gatan, barnen hade korta. Till vardags var kvinnorna klädda i en stor schal- en lättare på sommaren,- förkläde, schalet, lång kjol, Uppe i stan däremot hade de hatt och kappa, Modern hade en cape som hon fått av en kusin som var prästänka, den vågade hon knappt ha, det vore att förhäva sig. Alla hade mörka kläder på söndagen. men inte för kyrkbesökens skull, för man gick inte särskilt mycket i kyrkan härnäst. Ett särskilt ungdomsmodet fanns, "nog såg man vad som var modernt och inte". Ungdomarna följde det men det var inte så utpräglat som nu. Det dög inte att komma i samma hatt alltför många år,

ACC. N:R M. 16478:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det skulle vara nytt vart år, det skulle var en sorts hatt, en sorts kappa, - de som höll ihop hade ofta t.ex. samma sorts kjol i blått och prickig blus eller t.ex. en blå sidenblus. Judarna hade en liten svart kalott på huvudet, och alltid huvudbonad på inne.

Fru N. kallade sina föräldrar för far och mor, aldrig du, det förekom inte, När hon gick i sällskap när hon var 16 år hörde hon hur fästmannen sade du till sina föräldrar. "Konstigt, - men han sa att de ju var hans närmaste skäktingar, och det hade han ju rätt i." Kanske hängde det ihop med att modern var 41 år och fadern 60 när fru N. föddes. Det var respektingivande. Till föräldrarnas bekanta sa man fru + efternamnet. Folk som bodde därnere så kallade efternamnet när de talade om sin man, och förnamnet i direkt tilltal.

Modern skötte ensam småbarnen, ålderskillnaden mellan syskonen var liten (2 år). Det var hon som tog ut dem. Barnvagn fanns inte. Man såg överhuvudtaget inga småbarn ute förran de var så stora att de kunde sitta själva. Den enda vagn för barnen familjen hade var en liten skrinna, där flera barn kunde få plats. En stor klumpig trävagn fanns däremot så länge de var små.

Aga förekom inte men utskällda kunde de bli ofta för olydnad - några större förseelser var det aldrig, det räckte med att de smutsat ner sig. "Och man kivade ju med andra barn". Någon skrämselfigur förekom inte, Bägge föräldrarna uppfostrade barnen.

ACC. N:R M. 16478:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kvällarna tillbringades runt bordet, modern sydde eller stickade strumpor, fadern läste tidningen, föräldrarna berättade spöknistorier de hört under sin barn-och ungdom på landet. Barnen blev härav otroligt mörkrädda. De pratade och läste läxor. Tidningen man läste var Skånska dagbladet, och barnen slogs om dess söndagsbilaga, Hemmet. Släktbesök förekom på födelsedagar mest, och jul-nyår - släktingar i S.Sandby och Malmö. Se avsnittet om kost och bjudningar.

Föräldrarna hade nästan inget umgänge, det hade man inte tid till. Eller råd till. Dessutom var fadern nykterist. Modern umgicks inte i huset, barn och släkt var tillräckligt, men alla andra kvinnor satt på trapporna och skvallrade, en 4-5 stycken på var trappa, andra satt i fönstren. En kallades för Skånska "agbladet för hon var så skvallrig. Nykte hetsföreningen hade årsfester för hela familjen. Barnen gick alltid i söndagsskolan i församlingshemmet, de hade julfest och utfärd på varen till Fågelsång, dit man åkte på Revingebanan. Annars åkte man till Malmö med tåg, någon gång till Sandby, till fars syster "När vi blev större åkte vi rätt ofta till Bjärred med kamrater för att bada, stationen låg där tingshuset är nu.

Innan man var konfirmerad fick man vara ute till klockan 9, "då sprang vi för livet. sedan kunde barnen få sitta på gården tills det blev mörkt, Från att de började skolan fick de gå på barnfest var måndag i Folkparken, sedan när de blev större fick de gå dit på danskvällar, först på söndageftermiddagarna, sedan också på lördagskvällar "Men där förekom ju slagsmål mellan påstrukna." Som mindre lekte

ACC. N:R M. 16478:9.

22
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

barnen på gården ohh hade så oerhört roligt. De lekte affär, mor, far och barn, dansade ringdanser och polka och sjöng alltid. De sjöng t.ex. "Idag är det första maj" (sjöngs hela dagen). "I dala i dala skog", "På bryggan i Köpenhamn". "Vi kunde sitta och sjunga så mycket så mycket". Hopplekar. Bollar kom så småningom, det var för dyrt först. De lekte att de skulle telefonera till varandra, med telefon till ~~verk~~ verkad av botten och lock av en snusdosa och med snöre emellan.

Rörläggaren, med 5 flickor, hade egen rörelse och telefon.)

Inomhus fick de leka själva men inte med kamrater, då var favorit-sysselsättning en att klä ut sig - men det förekom aldrig att utklädda barn gick omkring och sjöng el. dyl.

De hade trädockor som köpts på marknaden, t.o.m. dockor ^{med huvud/} av porslin och dockvagn. Fadern var också händig. Själva sydde de dockkläder.

På vintern åkte man kälke på "Vallen" eller hemma på gården på en hemmagjord kottebacke, Det var snörika vintrar. ~~XX~~1907 var det utställning, sedan kom St dsparken, där kunde man gå på skridskor, och i Idrottsparken men skridskor var lyx. I Stadsparken gick man annars ofta och promenerade och hade kanske med sig dricka och smörgås, men där var ingen gräsmatta. Något som Gröningen med en stor gräsmatta man fick lov att ligga på kunde man ~~nte~~ tänka sig.

Gäng förekom men flickor för sig och pojkar för sig. Lite klsskillnad förekom men arbetare var de ju allihop. Judarna betraktades som

ACC. N:R M. 16478:10.

25
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vanliga människor"fast somliga var väldigt grisiga och smutsfärdiga". Det bodde en gammal jude i samma hus, "han höll väldigt på sin sabbat och mat och allting, det gör nog inte de unga judarna idag." De fick inte tända i spisen, eller öppna börsen eller tända ljus när det var sabbat, då fick någon komma och göra det åt dem. "De hade sina idéer!" "De hade det helt annorlunda". På påsken fick fru N. och hennes syskon smaka på det osyrade brödet"som knäckebröd, det var gott - med smör på." När man passade deras barn bjöd de på mat. Det bodde judefamiljer i vartenda hus. Det verkade som om de hade mer pengar än vanliga. Det fanns en lärare i hebreiska i Hospitalsgatan.Slehezski(?) i samma hus undervisade också pojkar, en 4-5 stycken som skulle lära sig hebreiska, De var fria från skolan om lärdagarna. De fick inte äta fläsk. De yngre var mera frigjorda. När debegravde följde de efter kistan till Malmö en bit ut på Malmövägen och slängde sten. Folk sa att man stte kistan rätt upp och mer i graven men det har fru N. frågat om och det är inte sant. De släppte inte in någon på sin kyrkogård(som är i Malmö), inte heller i synagogan. När man gick förbi den "hördes ett farligt väsen, de rabblade hela tiden och föll på knä gjorde de nog också, de hade en liten dyna med sig och det varade nog länge med." De var mycket hjälpsamma mot varandra.

Dop försiggick på BB, vad hon kan minnas. Vid konfirmationen hade man kaffekalas. Då skulle man ha nya kläder från topp till tå. Själv hade

ACC. N:R M. 16478://

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hon haft plats sedan hon var tolv år, så den svarta klänningen kunde hon hjälpa till att betala själv. Det blev dyrt att konfirmeras, köpa tyg, gå till sömmerskan, kappa, hatt och skor. Konfirmationen föresiggick i Domkyrkan. Sedan var man stor, fick sätta upp håret, - löshår på söndagarna, vara ute länge, osv. Till examen fick man nästan alltid en ny bomullsklänning. Förlovning var familjefest, ringen var av guld, Man gifte sig i Domkyrkan, på bröllopet hade man dans. Silverbröllop firades av den trängre familjekretsen, man fick present från sykonen, en finare duk e.dyl. När någon dött fästes gardinerna ihop (de var alltid vita), sedan låg den söde hemma i flera dagar och man anmødade folk att komma och komma dit (Vuxna och barn). Då var den dödevvisserligen lagd i kista. Det var denna gången man annonserade familjehändelserna i tidningen. Man lade grane på gatan. Folk blev begravda på Norra kyrkogården, begravningsföljet gick efter den svarta drockan eller hästarna med likvagnen, det kunde var rätt stort följe. Man gav konstgjorda blommor eller pärlkransar, sällan riktiga blommor, det var i så fall mer påkostat och "de var inte då lärda i den konsten". På födelsedagen uppvaktade släkten, - åtminstone skickade man fina vykort. 50-årsdagen var det särskilt högtidligt - man anordnade inga middagar som nu - men extra förtäring, annars var de som vanliga födelsedagar.

Nyår vakades inte in förrän bortåt 1920, Då var det revy på Folkets Hus. Sedan blev det bio också. Men redan innan samlades många utanför

ACC. N:R M. 16478:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kyrkan och väntade på 12-slaget. Det var mycket folk ute. På trettonhelgen förekom stjärngossar vid Kulturen, inte annars. Dit gick man annars och dansade ofta, (ev. för att en väninna var yakt där?) - där fanns dansbana ute och inne. På fettisdagen hade man fastlagsbullar. På skärtorsdag åt man grönkål. Påskdagarna fick man extra äggtilldelning. Modern färgade äggen med lökskal. Utklädsel förekom för att roa sig själva inte för att gå omkring. Men barnen försökte oförmärkt sätta påsar på varandra för att sedan kunna säga uhon reser till Blåkulla. Första maj roade man sig med att se på demonstrations-tåget, där var många med men ingen ur familjen. Till pingst skaffade man bok-löv(köpte eller plockade), ibland fick man syrener av värden, de växte på gården. Om midsommar restes midsommarstång på vissa gårdar(där gården var slät). Där dansades det, alltid var där någon som kunde spela. Där var fullt av folk och mycket gemytligt. Dansen fortsatte sedan flera kvällar i rad. På Märten sa de ibland:"vi ska ha fjällgås"(=salt sill). Eventuellt fick de risgröt, som då fick stå och koka i två timmar under ständig omrörning. Men det var dyrt- det gick mycket mjölk till. På julen fick man små sura rödbetor, sylta, lutfisk och vörtbröd. Familjen hade en julgran på spisen i det lilla rummet, prydd med kulörta ljus, flaggor, konfekt. Långa grundliga julförberedelser, allt skulle gås över, lutfisk lagas, tvätta osv. Ingen julsmytning, inget dopp i grytan. Ingen lucia, ingen jultomte, inga julklappar förrän barnen själva började förtjäna pengar, men inte mycket då heller.

ACC. N:R M. 16478 :/3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Man skulle vara bra sjuk för att läkare skulle tillkallas, men t.ex. vid moderns gallstansanfall och faderns reumatiska värk kom husläkaren, i detta fallet doktor Gren (som var stadsläkare?). "Han var väldigt rar, brukade säga 'det var en god soppa fru Simonsson lagar' om det stod sopptallrikar framme." "Men man skall e aldrig våga bjuda honom smaka." När barnen var sjuka troddes det ofta vara engelska sjukan, "skärvan" och då tillkallades en gumma som smorde dem i lederna och på hjässan, "och om det var inbillning eller inte så blev de bättre av det. Annars fanns det kloka runtomkring på landsbygden som folk reste till. Hos en som kallades "Åsmungubben" i Sjöbo köade alltid patienterna (har hennes nuvarande man berättat, han kommer därifrån). Tandläkare och tandvård fanns ju inte.

Huskurerna bestod oftast i att man fick dricka varmt och hade kamfer (som köptes hel) i en linnepåse om halsen. När man hade ont i öronen fick man sätta kamfer i öronen. Huvudvärkspulver fanns inte, på sin höjd fick man en sked acetylsalicylsyra (pulver). Temperaturen togs inte, termometrar fanns inte. Den sjuke fick ligga nerbäddad i soffan. Sjukhus kom man inte på förrän det verkligen var absolut nödvändigt. Fru N. låg 4 mån. på sjukhus för difteri när hon var 9 år, men det var hon inte hur föräldrarna betalade, troligen gjorde de det inte. Förlossningar skedde på BB, sedan låg modern 10 dagar efteråt och barnen ammadess tills nästa barn kom eller tills de var ett par år gamla.

Badade gjorde man i brygghuset i källaren, men det var inte regelbundet och mycket sällan. Annars fick man tvätta sig så gott man kunde i tvättfat.

ACC. N:R M. 16478:14

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Möss fanns det i huset och framför allt löss, väglössii mängd hur mycket modern än städade och tvättade, "det var som om de bara trivdes bättre av det."

Man tvättade, bykte i brygghuset, samlade ihop till stortvätt en gång i månaden kanske. Man tvättade med soda och såpa, och "filade" varenda plagg på "fileflaken"(tvättbrädan).

Ingen socialhjälp förekom, om man ville ha hjälp för att man inte kunde klara sig, fick man gå till diakonissan. En gammal man tvärsöver gatan hämtade mat på fattighuset på Mårtenslund, det var en gniden gammal man (man hittade massor av pengar i hans madrass när han dog), annars brukade de gamla hjälps så långt det gick av barnen, och de arbetade hellre så länge de någonsin kunde, med lättare arbeten - trädgårdarbeten, gatsopning- än de skulle komma på fattighuset. Det fanns ju slumsyster, men det var inte så mycket hon kunde hjälpa. Så småningom kom ett vårdhem för obotligt sjuka, men det blev mest för "ri_ka". Man ägde ingenting gemensamt, men t.ex. mangel fanns här och var, som man kunde få använda som man betalade. Det var billigt men kallt. Den närmaste för dem var en på hörnet Korsfatan-Trädgårdsgatan.

Fenix och Bageriföreningen("Ring", se ovan) fanns ju , och många var med men inte fru N:s föräldrar, de handlade var som helst. Insatsen för medlemskap var fem kronor.

Inget organiserat utbyte av arbetshjälp förekom. Fadern var med i Godtemplarordens livförsäkrings-och begravningskassa. "Men de rymde med kassorna och då fick medlemmarna sitta emellan."Man gick och betalade till en fru på Gröne-gatan, det var helt privat.

ACC. N:R M. 16478:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Packföreningsrörelsen ansågs i början "lite konstifikt", det fick rota sig först. "När det var allmänt gick fler med. Man gick med av tvång, för att få vara ifred." "Det fanns eldsjälarna även då." 1915 t.ex. var det inte särskilt mycket folk med, de insåg inte att de hade förtel av det, men då började tendensen att man skulle gå med.

Familjen prenumererade på Skånska Dagbladet. Utbärning förekom inte, de fick gå och hämta den hos hökaren, där prenumeranterna hade var sitt nummer.

Politiken var de inte så engagerade i, man tyckte nog att "de stora" hade makten.

Demonstrationstågen var roliga men tröttsamma, de gick ut till Parken vid Trollebergsvägen och hade ett möte. Även om borgarna kanske inte gillade demonstrationerna så vågade de inte reagera mot dem. Nödenbefolkningen frågade först inte så mycket efter att rösta, de trodde inte att det tjänade så mycket till. Det gjordes inte mycket reklam för valen, det var bara lite genom tidningarna, och så delade man ut flygblad, men "dem fick de nog själva sitta och skriva ut". Efter kriget blev det mer, det agiterades, man skulle iväg. Kommunisterna var illa sedda. Man visste nog vilka som var det, de var inte omtyckta.

De politiker man stette främst var Branting, han var mycket omtyckt, och ansågs vara rättvis, och Per Albin, han ville arbetarnas väl och talade för deras sak, det var det ingen som hade gjort förut.

Kungadömet var man ganska ointresserad av. "Det stod så högt över, så". Kungabilder i bostaden hade man inte.

ACC. N:R M. 16478:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Föräldrarna var ganska religiösa, de gick väl i kyrkan varannan söndag, och till frälsningsarmén(fadern), som nu har gått mycket tillbaka jämfört med den ställning den hade då. Även modern gick dit, och barnen på barnmöten. Men de gick isht i söndagsskolan i Församlingshemmet. Familjemedlemmarna blev många gånger hånade ~~för~~ och pikade av andra Nödenbor för att de gick i kyrkan. Hemma hörde de aldrig några svordomar. Fadern hade lärt dem "Gud som haver" och en bön som började "Gode Gud bevara/ från oro och från fara", vilka de läste som aftonbön.

Fadern läste mycket, mest religiösa böcker, ofta i en med gammal stil han hade kvar sedan han var barn, och Stridsropet. Någon gång köptes en bok, lånade böcker gjorde man inte, utom när barnen fick låna i skolan, vilket de ^{tyckte} ~~tyckte~~ var fantastiskt. Föräldrarna "tyckte nog att vi barn läste för mycket".

Mer än den vanliga skolgången (2 år småskola, 4 år folkskola) var det inte tal om, det kostade pengar, och de skulle vara bra klädda. De som verkligen var begåvade fick hjälp(en bekant hade t.ex. på så sätt blivit folkskollärare) men det ansågs lite högfärdigt. Avund låg väl mycket bakom. Men att studera var för dem som verkligen hade råd.

Först skulle man ta plats och hjälpa till med smått, fru N. var då i två år hos en lärarinna, där hon hjälpte till med disk och städning, ärenden o.dyl. För detta fick hon 6 kronor i månaden och god mat, inte minst viktigt, för det var man inte bortskämd med. Helst hade hon velat bli sjuksköterska men utbildningen kostade för mycket. Hon började i stället på textilfabrik, och tjänade då såpass att hon kunde betala för sig hemma, med 5 kronor i veckan. Arbets-

ACC. N:R M. 16478:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

dagen var lång, 17 - 17, lördagar 17 - 14.

Ingen i familjen var med i någon slags förening eller cirkel med bildningssyfte

Man urskilde egentligen inte några andra stadsdelar än Nöden-Judéen kontra "Stan". Smörlyckan (Kobj ersvängen) hade ju ett namn också. Öster var rena landet med små avtagsvägar. Arbetare var spridda över hela stan. En viss sammanhållning kunde märkas bland Nödenborna, i synnerhet vid de ofta inträffande över-
svämningarna. Fru N. minns särskilt en söndag 1905, då ett skyfall lade gata och källare under vatten och fadern arbetade, barbent, med de andra karlarna på gatan för att få undan vattnet.

Man hade ingen deciderad uppfattning om någon smahällsgrupp utom möjligen prästerskap - de ansågs stå i överordnad ställning och bockades extra för. Annars var man antingen folk som folk eller också var skillnanden alltför stor för ~~för~~ att man skulle tycka något.

Av parkområden i staden fanns Stadsparken - efter utställningen, Tunaparken, men det var ännu mycket senare, och Folkets Park förstås som var mest besökt av arbetare. Man kunde också promenera ut till Höje å, det gjorde de ofta. Östervångsvägen kallades för Tattravägen, där vågade de aldrig gå. Vårfrugatan kallades för Tjuvahålsgratan (där var häkte).

Fru N. flyttade från Nöden med föräldrarna 1918 till de s.k. Godtemplarhusen på Prennegatan för att de ville ha kök och vatten. Så småningom kom ju också elektriskt ljus.

Hon flyttade tillbaka hit för fem år sedan för att hon ville komma ifrån landet

ACC. N:R M. 16478:18

(hon bodde då i Sjöbo) och då hon kände husets värdinna, fick de denna lägenheten. För två år sedan bytte huset ägare och det har nu renoverats i ganska stor utsträckning.

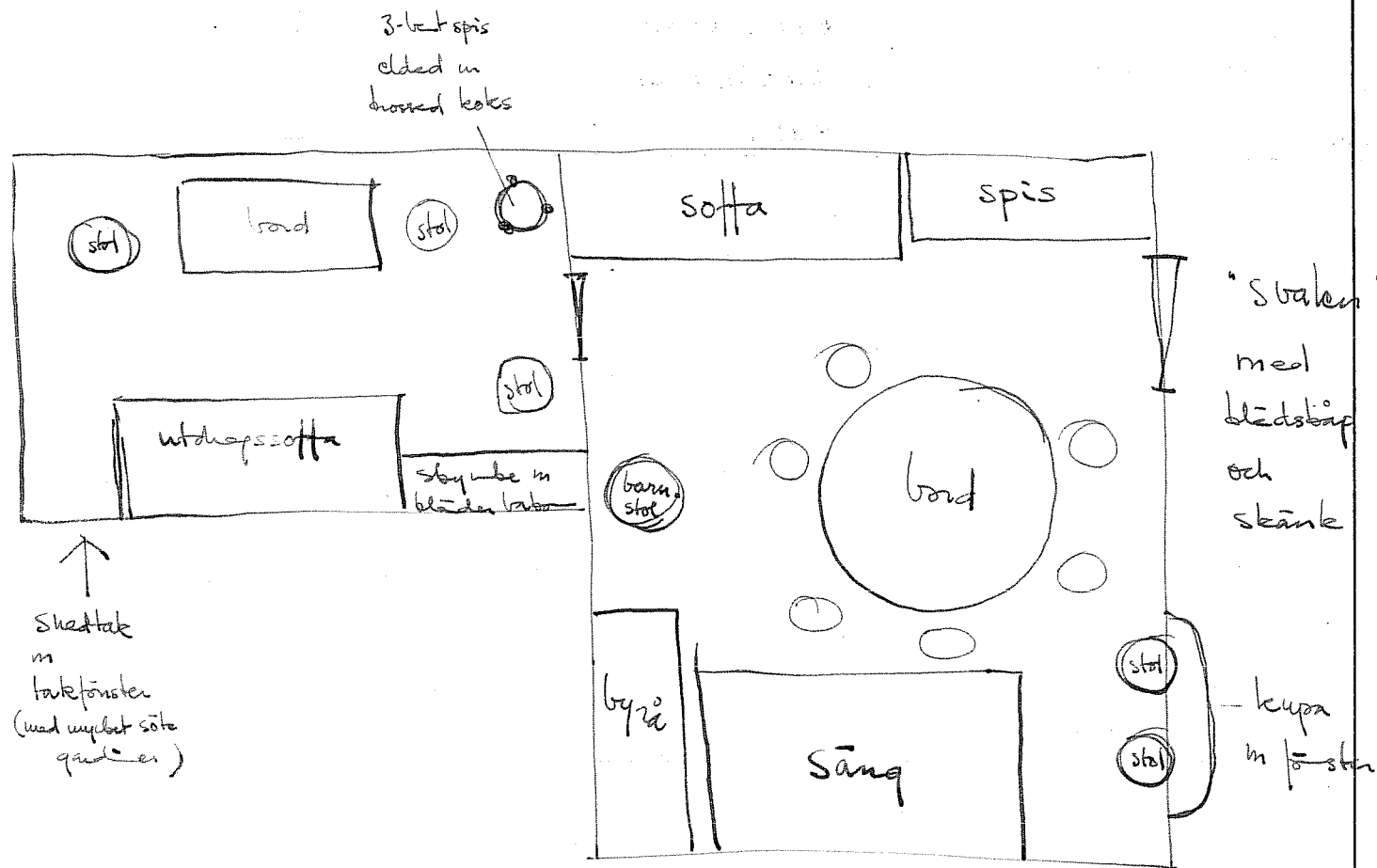
Men om hon hade möjlighet att flytta, skulle hon vilja bo lite friare (hon anser att här är trångt och inklämt) men centralt, i en lägenhet med ett rum och kammare, en balkong, och belägen högst på andra våningen.

Fru N. äger ett bost på ~~färd~~, ~~moder~~, ett nybost och
sitt själv i bost, som ev. skulle ~~ha~~ ~~avfotografas~~?

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16478:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Plan över bostaden med reservation ~~av~~ beh. proportioner